

**ДОКТОРСКА ПРОГРАМА “ДИЗАЙН”
ДЕПАРТАМЕНТ “ДИЗАЙН”**

**РАЗВИТИЕ НА КОМПОЗИЦИЯТА И
ЦВЕТОВАТА СРЕДА В КЛАСИЧЕСКИЯ И
СЪВРЕМЕННИЯ ИНТЕРИОРЕН ДИЗАЙН**

Халед Ахмад Сабра

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“

Научен ръководител: Проф.д-р Борис Сергинов

София, 2023

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на заседание на катедра „Изобразително изкуство“ на .....; решението на катедрата е прието на съвет на факултет „Дизайн “ на НБУ на ..... и е насрочен за защита пред специализирано жури в състав:

Защитата на дисертацията ще се проведе в НБУ пред разширена специализирана комисия на ..... Г. от ..... часа в ..... на Нов Български Университет , ул. „Монтевидео“ 21, София. Материалите по защитата са публикувани на интернет страницата на НБУ. приложения, научни приноси с общ обем от 176 стр., включени са общо 76 изображения, подкрепящи теоретичното изследван

СЪДЪРЖАНИЕ

I. Обща характеристика на дисертационния труд	5
1.1. Предмет на дисертацията	6
1.2. Цели на дисертационния труд	8
1.3. Граници на изследването.	9
1.4. Методи на изследването	10
1.5. Актуалност на изследването	12
1.6. Използвани източници	13
II. Кратко изложение на дисертационния труд	14
Глава I – Устойчиви разлики в цветови композиции	14
Първа тема - Анализ на цвета	14
1. Как се приема цветът според зрителя?	14
2. Какво представлява корпускулярната теория?	14
3. Какво представляват електромагнитните излъчвания с дължина на вълната на цветовете?	15
4. Какво е въздействието на топлите цветове?	15
5. Какво е въздействието на студените цветове?	15
6. Ролята на светлината в отразяването на цветовете.	16
7. Примерни системи за измерване на цвета?	17
Втора Тема - Основни Характеристики на Цветовете	17
1. Дефиниране на цвета.	17
1.1. Дефиниция на цвета.	17
1.2. Нюанс на цвета.	17
1.3. Физическа характеристика на Цвета.	18
1.4. Наситеност на цвета.	18
1.5. Стойност на цвета	18
1.6. Яркост на цвета	18
1.7. Цветен тон, тоналност.	18
2. Характеристики и символи при цветовете	19
2.1. Цветови анализ	19
2.2. Символи -	19
2.3. Символи на цветовете в различните епохи и култури.	19
Трета Тема - Композиционни отношения между цветовете и формите	22
1. Основни Композиционни Структури	22
2. Отношение между Форми и Цветове	22
3. Видове Композиции	23
4. Свойства и Средства за Композиране	23
4.1. Хармония и Ритъм в Основната Композиция	23
4.2. Баланса и неговите фактори	24
4.3. Контраст	24
4.4. Контраст с помощта на основните графични елементи (точка, линия, петно)	24
Глава II- Организацията на цветовата среда в пространствения дизайн	

Първа Тема- Пространствени свойства на цветовете	25
1. Кои са трите аспекти в цветното зрение според съвременната психология?	
2. Влиянието на цветовете заобикаляща среда върху човека.	25
3.Емоционалните значения които отдаваме на цветовете	25
4. В какво се заключава асоциативността на цветовете?	26
5. Каква е същността и понятието за илюзорността?	26
	27
Втора Тема - Колорит	
1. Какво означава термина колорит и кои са двете му значения?	
2. Какво е колоритност за предметно-пространствената среда?	
3. Характеристики на колоритността	28
4. Функции на колоритността	28
	29
Трета Тема - Структурната организация на цветната среда	
1. Каква роля играе материалът като основа на организацията на цветната среда?	29
2. Основните етапи за проектиране	
3. В какво се състои същността на двата типа на елементите- контрастно противопоставяне и съгласуваност на нюансите?	30
4. Съгласуваност на нюансите	
Четвърта Тема - Методични принципи и композиционни техники	
1. Принцип на повтарянето	
2. Принцип на субординация	
3. Контрастно противопоставяне на елементите- Ефектът WOW	
4. Принцип на уравновесяването на частите	31
5. Принциплът на единство	31
	32
Пета Тема - „Човек- цветна среда”- Ролята на цвета и функции. Тектоника	
1.Ролята на цвета и проява на тектоничната същност на пространството	32
2. Характеристики на цветовете в тектоничната система	32
3. Принцип на архитектурната система свързана с материално конструктивната основа	32
	34
4. Ролята на цветовете в метроретмичната система	
5. Ролята на цвета при разкриване на мащабните връзки на интериора	34
6. Подход към проблема на цветовете организация.	34
	34
	35
Глава III -Техники и проектиране на цветната среда	36
Първа Тема- Композиционни организации и технически схеми на цветната среда	
1. Материалът като основа на организация.	
2. Принцип на структурната организация на цветната среда	36
	37
Втора тема - Принцип на проектиране на цветната среда в пространствения дизайн (Ръчна графика)	38
1. Принципи на структурната организация на цветната среда	40
III. Приноси моменти в дисертационния труд	41
IV. Участия в изложби и събития	42
V. Използвани източници	44
	45

I. Обща характеристика на дисертационния труд.

Този дисертационен труд има за цел да докаже решаващата роля на цветовете и композицията в развитието и еволюцията на класическия и съвременния интериорен дизайн. Проучването ще изследва как цветови догми и тяхното подреждане допринасят за цялостната естетика, настроение и функционалност на интериорните пространства.

Изследването ще навлезе в стратегиите на класическия интериорен дизайн, за да разбере как цветовите схеми и композиционните елементи създават определена атмосфера. Проучването ще изследва как тези техники са възприети, променени или противопоставени в съвременните дизайнерски практики. Подробните анализи на различни казуси ще позволят на изследователя да направи сравнения и контрасти между различните стилове и периоди, като по този начин ще илюстрира динамичното взаимодействие на цветовете и композицията при оформянето на интериорния дизайн.

Освен това изследването има за цел да изясни понятието „цветна среда“ в рамките на интериорния дизайн. Терминът обхваща не само цветовете, избрани за дадено пространство, но и тяхното разположение, взаимодействие и въздействие върху цялостния дизайн. Ще бъде подчертано стратегическото използване на цветовата среда като инструмент за пространствено планиране и като средство за емоционално и психологическо въздействие в рамките на интериорното пространство.

Извън тези теми, изследването ще навлезе в безбройните техники и дизайнерски стратегии, използвани при създаването на тези цветове среди. Ще бъде направен цялостен преглед на принципите на теорията на цветовете, композиционните решения, светлинните ефекти, избора на материали и технологичните постижения. Целта е да се осигури цялостно разбиране на стратегическите и творческите процеси, които ръководят разработването на цветни среди.

Чрез разглеждането на елементите в контекста на класическия и съвременния дизайн, този труд цели да създаде ясно и цялостно разбиране за прогреса на композицията и развитието на цветовата среда в интериорния дизайн. Изследването ще допринесе значително за областта, като предложи ценни идеи и потенциални насоки за бъдещи дизайнерски начинания.

Това проучване е създадено с идеята да се проучат характеристиките и психофизиологичните влияния на цветовете, както и техните връзки и роли в пространствения дизайн. То предоставя нови принципи и методологии за проектиране на цветове композиции в пространствения дизайн.

1.1. Предмет на дисертацията

В първа глава се анализира възприемането на цветовете от зрителя, като се изследва влиянието на дължината на вълната на светлината и цветовото излъчване, както и различните системи за измерване на цветовете. В нея се обсъжда и ролята на цвета в пространствения дизайн, като се разглеждат принципи от източната култура символиката и видовете цветове композиции и отношението с формите и видови абстрактни композиции в двуизмерна перспектива.

Втората глава се задълбочава в ефекта на цвета върху индивидите, цветовата среда и емоционалните влияния. Тя въвежда нови принципи за организиране на цветовите композиции, като повторение, подчинение, контрастно противопоставяне и единство. Главата също така подчертава влиянието на цвета върху мащабните отношения в пространствения дизайн, като обсъжда архитектурната система и тектоничното изражение.

Третата глава е посветена на техниките и дизайна на цветовата среда. Тя категоризира довършителните материали по цвят на повърхността и декоративни характеристики и изследва принципите на структурната организация на цветовата среда въз основа на контрастното противопоставяне и координацията на нюансите. Разглеждат се различни принципи на дизайна, като например използването на изненадващи цветни петна, цветни сателити и динамични цветове, и се обсъждат стратегии за създаване на хармонични композиции.

Изследването дава ценни сведения за ролята на цвета в пространствения дизайн, като изследва възприемането на цветовете от зрителя, въздействието на цветовете върху индивидите и заобикалящата ги среда, както и техниките за проектиране на цветовите композиции. То предлага нови принципи и методики за организиране на цветови композиции, създаване на хармонични композиции и координиране на нюанси. Като цяло това изследване цели да допринесе в областта на пространствения дизайн, като осигури цялостно разбиране на характеристиките и психофизиологичните влияния на цветовете, както и техните взаимоотношения и роли в пространствения дизайн.

1.2. Цели на дисертационния труд

В заключение, изследването е създадено с идеята да допринесе към цялостно разбиране на ролята на цветовете и композицията в интериорния дизайн. Проучването ще изследва историческия и съвременния контекст на интериорния дизайн, стратегическото използване на цветовете и творческите процеси, които ръководят разработването на цветови среди. Изследването ще допринесе значително за областта, като предложи ценни идеи и потенциални насоки за бъдещи дизайнерски начинания.

Цветовете оказват значително влияние върху живота ни, тъй като те изпълват заобикалящата ни среда, съзнанието и съществуването ни със смисъл и енергийни потоци. Те използват инстинктивен език, който отива отвъд думите, за да се свържат с нас. Ние възприемаме цветовете по същия начин, по който възприемаме звуците и вкусовете, което ни помага да постигаме целите си, тъй като придобиваме по-добро разбиране за тях.

Съществуват многобройни начини, по които светлината и цветовете си взаимодействат. Цветът е отразена светлина и всеки цвят има различна дължина на вълната. Бялата светлина се отличава с това, че съдържа всички цветове. Използването на илюзии като кръга на Бенхам, който включва въртене на черно-бял кръг, за да накара мозъка да усети цветове, показва, че човешкият мозък може да генерира цветове дори когато спим.

Отразяването или излъчването на видима светлина от даден обект е в основата на начина, по който ние, хората, възприемаме цветовете. Исак Нютон първоначално изследва естеството и разпространението на светлината през 1669 г. Според Нютон бялата светлина съдържа всички цветове. Той прави това, като

прокарва бял светлинен лъч през призма, която го разделя на спектър от всички нюанси на дъгата. Видимият спектър е диапазонът на електромагнитното излъчване между 380 и 760 нанометра, който човешкото око е способно да възприема. Този спектър на видимата светлина се проявява в следните стойности на цветовете в нанометри:2*

380–430 nm — виолетов цвят

430–470 nm — син цвят

470–500 nm — небесносин цвят (синьо-зелен)

500–530 nm — зелен цвят

530–560 nm — жълто-зелен цвят

560–590 nm — жълт цвят

590–620 nm — оранжев цвят

620–720 nm — червен цвят

Цветовете в единия спектър съответно се класифицират като „по-топли“, а тези в другата крайност, като „по-студени“ в зависимост от стойността на техните дължини на вълните.

1.3. Граници на изследването

Обхватът на проучването на настоящата работа може да бъде описан по следния начин:

Първото нещо, което трябва да се отбележи, е, че фокусът на тази дисертация е предимно върху анализа на цвета и композицията в класическия и модерния интериорен дизайн. С цел да се разбере по-добре как се използва и композира цветът в гореспоменатите стилове на интериорния дизайн, няма да бъдат разглеждани

задълбочено други елементи на дизайна като стила на мебелите, архитектурната структура и конкретния избор на материали.

Освен това по-голямата част от нашите изследвания ще бъдат теоретични и ще се основават на академични анализи и проучвания. Няма да провеждаме оригинални емпирични проучвания или експериментални дизайнерски проекти, въпреки че ще използваме примери от реалния свят и казуси, за да подкрепим и изясним теоретичните заключения. Вместо да създаваме нови първични данни, целта е да се опираме на предишни академични изследвания и да анализираме примери от реалния свят.

Трето, въпреки че ще правим препратки към различни културни гледни точки, тенденциите в западния интериорен дизайн ще бъдат основният ни фокус. Поради изключителното разнообразие на техниките за интериорен дизайн, използвани по света, би било непрактично това изследване да разглежда всяко културно влияние и как то влияе върху цвета и композицията.

Четвърто, изследването е ограничено до цветовите схеми и композиции, които се срещат в реални, физически интериори. Въпреки нарастващото им значение в областта на дизайна, цифровите или виртуалните пространства, като тези, които се срещат във видеоигрите или преживяванията във виртуалната реалност, са извън обхвата на това изследване.

Не на последно място, обхватът на нашето изследване ще бъде ограничен до определен времеви период, обхващащ дизайни от класическата епоха (приблизително края на XVIII и началото на XIX век) до съвременни дизайни от XXI век. Няма да бъдат разглеждани както спекулативни бъдещи тенденции, така и по-ранни епохи като средновековни или антични дизайни.

Чрез установяването на тези параметри можем да запазим нашето изследване тясно и управляемо, като същевременно предложим проникателни и задълбочени обяснения на еволюцията и значението на цвета и композицията в класическия и модерния интериорен дизайн. Трябва да се отбележи, че макар тези ограничения да са необходими за настоящото изследване, те също така посочват възможни области за допълнителни изследвания.

1.4. Методи на изследването

Методологията на тази дисертация включва задълбочен анализ на академичната литература, теориите за дизайна, научните статии и публикуваните произведения, за да се постигне задълбочено разбиране на традиционните и съвременните приложения на цвета и композицията в интериорния дизайн. Визуалният анализ ще бъде използван за разглеждане на действителни примери на интериорен дизайн от различни епохи, включително снимки, архитектурни планове и дизайнерски визуализации, за да се интерпретира начинът на използване на цветовете и композициите.

Сравнителният анализ ще се използва за съпоставяне на резултатите от традиционния и съвременния интериорен дизайн, за да се идентифицират повтарящи се тенденции, трайни идеи и нови разработки в прилагането на цвета и композицията в интериорния дизайн. Ще бъдат разгледани и казуси, за да се даде на обсъжданата теория, едно по-реално приложение, включително най-добрите примери за традиционен и модерен интериорен дизайн, където цветът и композицията са били използвани ефективно.

Контекстуалният анализ ще бъде използван, за да се вземе предвид по-широкият културен, исторически и технологичен контекст на дизайните, за да се

разкрие как външният свят влияе върху дизайнерските решения. Въз основа на резултатите от тези анализи ще бъдат предложени принципи и насоки за използване на цвета и композицията в интериорния дизайн.

Използването както на теоретични знания, така и на примери от реалния свят ще осигури задълбочено разбиране на темата, което ще позволи, както теоретично разглеждане на цвета и композицията в интериорния дизайн, така и практическо изследване на това как тези компоненти могат да бъдат успешно приложени в дизайнерската практика. Като цяло тази методика осигурява цялостен подход към разбирането на приложението на цвета и композицията в интериорния дизайн.

1.5. Актуалност на изследването

Това изследване е от голямо значение за интердисциплинарните области на архитектурата, психологията и теорията на цветовете. Въпреки че цветът е ключов компонент в начина, по който пространството се възприема визуално, той често е пренебрегван в архитектурната литература, особено по отношение на психологическото му въздействие върху хората. Целта на това изследване е да запълни тази празнина, като предостави нова перспектива за това как цветът влияе върху начина, по който хората възприемат и се чувстват в дадено пространство. Значението на изследването се подчертава от потенциала му да повлияе на начина, по който архитектите ще проектират пространства в бъдеще, като задълбочи знанията ни за функцията на цветовете и насърчи създаването на пространства, които освен естетически приятни, обхващат и психическото здраве. Като цяло дисертацията е значима, тъй като задълбочава разбирането ни за психологията на цветовете в архитектурата и организира по нов начин вече наличната информация.

1.6. Използвани източници

1. Benham s top wikipedia 2012
2. OPTICS TREATISE OF THE REFLECTION SIR ISSAC NEWTON EBOOK 33504 LONDON 1730
3. INTERNATIONAL OF COLORS BY JOSEF 1963
4. FENG SHUI THE BOOK OF COLOURS BY SARAH ROSSBACH 1994
5. THE BRILLIANT HISTOR OF COLORS IN ART BY VICTORIA FINLAY
6. CONCERNING THE SPIRITUAL IN ART BY WASSIL KANDISKI
7. Райчев Р 2005 цветовете в изкуство София линк
8. Gage J 2010 couleur dans l'art Thames & Hudson
9. Khaled Sabah 1997 Egypt Colours and building
10. GAPIL AL MINSK 2001.
11. COLOUR A WORKSHOP FOR ARTIST AND DESIGNERS BY DAVID HARMUNG
12. İbn Sina Al-Sheyh İbn Ali Hossein bin Abdullah. (1392). Resale-ye eshgh. (Translator: Ziya-ad-din Dary).
<http://ketabnak.com/comment.php?dlid=45254>.(06.10.2014)
13. Karahan, C. (2001). Kandinski ve sanatta manevilik. Güzel sanatlar enstitüsü dergisi, 7, 71
14. Sivik L, Hård A. Some reflections on studying colour combinations. the International Color Association.17.Устин, В.Б. Композиция в дизайне 2007.RU
15. Шерикова Марина Петрова, Композиция 2013,BELARUS BOOK.BY

II. Кратко изложение на дисертационния труд

Глава I — Устойчиви разлики в цветови композиции

Първа тема — Анализ на цвета

1. Как се приема цветът според зрителя?

Цветът е качествена характеристика на материала, която не може да се опише с думи. Усещаме го като звук и вкус, колкото повече научаваме за тези усещания, толкова по-лесно можем да достигнем целта която сме определили.

Светлината отразява цвета на предмета. Всяка светлина има дължина на вълната, с която достига до нас. Бялата светлина носи всички цветове в себе си Тази теория се доказва също и от Бенхам^{1*}. Той демонстрира изкуствен спектър, в който чрез въртене на черно-бял кръг се създава илюзията за виждане на цвят от движещите се черно-бели нюанси.

Цветът е елемент на зрителните усещания, дължащ се на различното възприемане на светлина от различните участъци на спектъра от зрителните органи.

Обусловено от спектралната чувствителност на фоторецепторите. Цветът на даден обект във възприятието на хората е този на отразената или излъчваната от него видима светлина.

2. Какво представлява корпускулярната теория?

През 1669 г. Исак Нютон обявява корпускулярната теория за произхода и разпространението на светлината^{2*}. Нютон твърди, че светлината носи в себе си всички цветове. Той насочва лъч бяла светлина към стъклена призма Когато върху призмата попадне сноп от бяла светлина, лъчите се разделят пространствено от призмата, показателя на пречупване на призмата е най-малък за червената светлина.

3. Какво представляват електромагнитните излъчвания с дължина на вълната на цветовете?

Основно разпределение на цветовете

380–430 нм — виолетов цвят

430–470 нм — син цвят

470–500 нм — небесно син цвят (синьо-зелено)

500–530 нм — зелен цвят

530–560 нм — жълто-зелен цвят

560–590 нм — жълт цвят

590–620 нм — оранжев цвят

620–720 нм — червен цвят

Така се определят, студените цветове с по-слаби вълни, а съответно по големите вълни са топлите цветове^{2*}.

4. Какво е въздействието на топлите цветове?

Топлите цветове в началото на спектъра означават топлата атмосфера. Могат да ни вдъхновяват за енергия, сила, желание, финес. Цветовете могат да окажат влияние на фактори като тегло разстояние и време.

5. Какво е въздействието на студените цветове?

Студените цветове синьо, зелено, лилаво в края на спектъра означава хладна атмосфера. Могат да ни вдъхновяват да ни предизвикват, да чувстваме студ, или да изпитваме гняв или да се разсейваме.

6. Ролята на светлината в отразяването на цветовете

Тъй като цветовете които виждаме са отразени те са зависими от свойствата на светлината, различни източници на осветление имат различна интензивност, както и различни цветове: дневна светлина обикновено е по синкава в сравнение с изкуствената светлина, която обикновено е по жълтеникава. Въпреки, че при

съвременните изкуствени лед осветления се създават три вида топла, студена и натурална. Те независимо от това, не могат да се доближат до реалната (дневна) светлина.

Има два начина на смесване на цветовете, чрез добавяне червено + зелено + синьо дава бяло това става при светлинни цветови добавки. За която може да се каже че бялата светлина се състои от равни количество червено, зелено, синьо.

Червена и синя светлина дават цвят магента. Зелена и синя светлина дават цвят циан, а червена и зелена дават жълта . Теорията за добавка на цвят се прилага за осветление на цветни предмети, със цветна светлина и цифрова обработка на домейн цвят.

Втория начин е чрез отнемане (изваждаща): Магента + Циан + Жълто = Черно.

Именно черното, най-малко тъмно сиво е равно на Магента + Циан + Жълто. Червеното е съставено от магента и жълто, Зеленото е съставено от Жълто и Циан, а синьото от Циан и Магента.

Теорията за съставяне на цвят чрез изваждане се прилага за добавянето на цветни филтри за камери и цветна светлина.

7. Примерни системи за измерване на цвета?

Цветът не е собственост на материята или светлината. Той е усещане на възприятината ни система. Анализ на светлината отразена на обекти във ползрението ни. Човешката ретина има три различни вида сензори за светлина, които са чувствителни към различни диапазони на светлинната дължина на вълната.

Беше установено че много от различните комбинации от дължините на вълните на светлината може да предизвикат същото възприятие на цветовете. Това е

преминаване от ляво на дясно от голяма дължина на къси вълни както и от ниска честота към висока честота на светлината. Дължините на вълните често се изразяват в нанометри.

Munsell и Оствалд системи и количествен СИЕ система^{3*}.

Втора тема — Основни характеристики на цветовете

1.1. Дефиниция на цвета

Първо е наименованието на цвета, като всеки цвят носи в себе си, характера който му дава самото име и това е най-основната особеност. Според Ф. Бирен наименованието на цвета и определението на всеки цвят от дължината на неговата светлинна вълна.

1.2. Нюанс на цвета

Втората основна характеристика е нюансът. Нюансът е усещане за цвят и неговата плътност се отразява във физическата структура на цвета.

1.3. Физическа характеристика на цвета

Третата характеристика на цвета е физическата характеристика. Както е доказано в спектърната дъга и призмата на Нютон, цветовете се определят в две групи — топли и студени и основни и допълнителни.

1.4. Наситеност на цвета

Това е степен на изразителност на цвета и близост към спектрално чистия цвят.

1.5. Стойност на цвета

Пета характеристика е стойността на цвета, която се определя от светлостта и яркостта. Стойността на цвета е натуралната чиста стойност на цвета.

1.6. Яркост на цвета

Яркостта се определя като интензивност на излъчваната светлина.

1.7. Цветен тон, тоналност

Тоналността представлява качествена оценка за характера и относителното количество на преобладаващите тонове във кадъра. Когато преобладават светли тонове се говори за светла тоналност, и обратното при тъмни за тъмна тоналност.

2. Характеристики и символи при цветовете

2.1. Цветови анализ

Цветовете се делят на топли и студени. Студените са синьо, зелено и виолетово, а топлите са жълто, оранжево и червено.

- Червеният цвят е символ на тежест, сила и енергия. Олицетворение на огън и кръв.
- Жълтият цвят се символизира със слънцето затова вдъхва свежест и мека топлина.
- Оранжевият цвят е комбинацията от червения и жълтият цвят. Той носи в себе си характера на двата цвята. Символа който носи оранжевото е на апетит, желание, топлота и тонус.
- Синият цвят е символ на небето на водата а от там и на простора, на хлад на дълбочина.
- Зеленият цвят е символ на душевен мир, спокойствие, майка природа, земя.
- Лилавият цвят се асоциира с мечтателността и творчеството.

2.2. Символи

Фън шуй — Фън Шуй работи за хармонията. Съвършенството на цветовете е в тяхното равновесие. Универсалният баланс на цветовете е черно и бяло. Тази

комбинация е винаги благоприятна. Цветовете могат да влияят както положително така и отрицателно.^{4*}

2.3. Символи на цветовете в различните епохи и култури

През вековете художници и теоретици са изследвали емоционалното и пространственото въздействие на цвета, използвайки го за създаване на силни и изразителни произведения на изкуството.

1. Древен Египет

- Черно — Плодородие; Бяло — Простота; Сребърно — Вечност; Синьо — Вода, Господството на Боговете; Зелено — Растителност, Нов Живот; Жълто — Слънце, Злато, Съвършенство; Червено — Хаос, Безпорядък.

2. Древна Гърция

Четири цвята (жълто, червено, бяло и черно), съответстващи на четирите елемента: Земя, Огън, Вятър и Вода.

- Цветът на Земята е черното; Цветът на Огъня е бялото; Цветът на Вятър е червено; Цветът на Водата е жълто

3. Римска Империя (Християнство)

- Бяло — Чистота; Жълто — Светлина; Зелено — Надежда; Червено — Любов; Синьо — Привилегия; Лилаво — Радост.

4. Средновековие (Ислам)

- Бели и Сини — Чистота на душата; Червен — Огън и Кръв; Жълто — Радост; Лилаво — Смърт; Зелено — Не е доминиращ; Злато — Символ на Слънцето; Сребро — Вода и Реки.

5. Готика (Викторианска Епоха)

- Злато — Светлина; Синьо — Спокойствие; Бяло — Дева Мария; Червено — Любов; Жълто — Баланс и справедливост; Оранжево — Смелост и Сила.

6. Ренесанс

Цветовете играят роля на новите перспективи и теории.

- Бяло, Зелено и Червено — три основни добродетели — Вяра, Надежда и Милосърдие; Жълто — Холерични Емоции; Черно — Меланхолия; Бяло — Спокойствие; Червено — Страст и Агресия; Зелено — Здраве; Синьо — Елегантност и Богатство.

7. Барок и Рококо

Философията в тази епоха започва бавно да отделя Цвета от Обекта.

- Червено — Гняв и Насилие; Оранжево — Издръжливост; Жълто — Щастие, Надежда, Мъдрост; Зелено — Цвят на природа и живот, но се използва и за Завист и Неопитност; Синьо — Цветът на Небето, Спокойствие; Лилаво — Богатство.

8. Романтизъм

Това е епохата на любовта, драматично осветление и приглушени цветове.

- Бяло — Чистота; Черно — Власт; Червено — Любов; Жълто — Оптимизъм; Зелено — Природа; Синьо — Безгрижие; Лилаво — Кралска Власт.

9. Импресионизъм и Класика

Цветовете често се използват за да предизвикат чувство носталгия и духовен живот.

- Синьото се използва за изразяване на надеждата и оптимизма; Зеленото се използва за духовната връзка с природата и естествения цвят; Бялото като символ на вътрешен мир; Черното е за траур; Червеното е за любов^{5*}.

Трета тема — Композиционни отношения между цветовете и формите

1. Основни композиционни структури

В абстрактното изкуство художниците като Кандински и др. определят че основата на всяка композиция се състои от четири форми линия, квадрат, триъгълник и кръг.

2. Отношение между форми и цветове

Формата има взаимоотношение със цвета. Всяка форма най-добре се представя, когато се използва най-подходящия на нейния цвят.

- Острите форми и предмети които създават напрежение при зрителя. Както червения цвят е най-подходящ за тях, допълващ още повече напрежение.

- Кръглите форми и предмети са най-подходящи за цветовете зелено и синьо (успокояващи форми).

- Линейните форми и предмети са най-подходящи за лилави и сини цветове (безкрайна перспектива).

- Квадратни форми и предмети са подходящи за жълто, оранжево, червени (притежават остри ръбове, които дават повече енергия).

- Заоблените форми и предмети са подходящи за студената гама цветове зелено, синьо и лилаво (защото имитират облаците и вълните).

(Теория на Кандински)

- Квадратната форма е символ на стабилност, и неподвижност.

- Линейната форма носи внушение на разграничаване на ограниченото и неограниченото пространство.

- Триъгълникът е символ на йерархичното подреждане.

- Правоъгълникът е символ на хармоничност, породена от пропорционалността и отношенията на едното към другото.

- Кръгът е символ на божественото начало.

Въпреки че всяка една от тези форми поражда различни усещания начина им на комбиниране в пространството е от съществено значение*

3. Видове композиции

Композициите се разделят на няколко вида, както описва и преподава проф.

Серафим Серафимов (почетен проф. в НБУ):

- Напречни (хоризонтални, вертикални)
- Кръгли
- Течащи
- Диференциални
- Геометрични
- Комбинирани

Съществуват и цветови видове композиция.

- Контрастна идентична композиция, когато използваме един чист цвят като доминантен на фона ахроматична композиция и обратно.

- Монохроматична композиция, използваме един и същ цвят във различни тонове и нюанси в общата композиция.

- Родствената композиция, е когато използваме цветове от един род (например топли или студени, цветове изградени един от друг например жълто, зелено, лилаво, червено).

- Колоритната композиция комбинира всички други композиции.

4. Свойства и средства за композиране

4.1. Хармония и ритъм в основната композиция

Хармонията или метрично повторение е най-простият, най-редовен ред, основан на повторението на равностойните елементи в композицията на равни интервали.

Ритъмът е по-сложен модел на редуване на елементите в композицията или на техните свойства. Основните ритмични серии са тези, които се основават на комбиниране на различни групи в метрични и ритмични серии.

4.2. Балансът и неговите фактори

* Първият ситуационен фактор: Светлота, сянка, цветна среда, място на зрителя и атмосферни ефекти.

* Вторият фактор е свързан с отношението между цвета и формите, композиционни и материални характеристики.

* Третият фактор е свързан с използването на цвета за намаляване и увеличаване (илюзорност) на пространството.

* Четвъртият фактор: Физиологически фактор светлина, фон, цвят.

* Петият фактор: Психологически фактор свързан с чувствителността на психическите въздействия за намаляване на негативното влияние на цвета и постигането на високото качество и естетика в дизайна.

4.3. Контраст

Видове контрасти — едновременен и последователен (отворена и затворена композиция).

4.4. Контраст с помощта на основните графични елементи (точка, линия, петно)

Контрастните отношения:

- Тъмно–светло
- Голям–малък
- Просто–сложно
- Гладко–декоративно–лицево
- Сдържан или изострен (противоположно)^{7*}

Глава II — Организацията на цветовата среда в пространствения дизайн

Първа тема — Пространствени свойства на цветовете

1. Кои са трите аспекти в цветното зрение според съвременната психология?

В цветното зрение съвременната психология идентифицира три измерения.

* Първото — усещането за цвят — може да се характеризира като най-простия психологически акт, в основата на който лежат физиологичните процеси.

* Второто — чувството за цвят — по-сложен физиологичен процес, който се определя от ред взаимосвързани закономерности.

* Третото измерение се отнася към емоционалната и естетическата сфера.

2. Влиянието на цветовата заобикаляща среда върху човека

С помощта на тестове може да се определи как хората реагират на определени цветове. При показване на различни цветове, бяха проведени измервания на сърдечния ритъм и дишането. Резултатите са следните: за червен цвят — сърцето бие по-ускорено; за зелен цвят — по-спокойно, нормално; за син цвят — по-спокойно, но не нормално, неравномерен ритъм.

Ако говорим за жилище, жълтият цвят създава най-добри условия за извършване на работа, свързана с точни науки, студената цветова гама на средата повишава творческата активност.

Синият цвят ще намали напрежението в мускулите и ще ви накара да се отпуснете, а зеленият ще намали зрителното напрежение и ще помогне в подредбата на мислите. А червеният цвят, напротив, възбужда и стимулира мозъчната активност, ефективен е при меланхолия, но в ограничени количества. Червени могат да бъдат отделни детайли, но в никакъв случай цели стени.

Виолетовият цвят е подходящ за кабинети, където е необходима съсредоточеност. Освен това този цвят действа благоприятно на клетките на нашия мозък и способства за разкриването на различни наши способности. Това свидетелства, че цветовете оказват ефект върху емоционалното състояние на хората.

3. Емоционалните значения които отдаваме на цветовете

Към емоционално-психологическите характеристики се отнася и класификацията на цветовете на топли и студени. Към „топлата“ група се отнасят оранжевият и червеният, които са противоположни на тези от „студената“ група — синият, зеленият и пурпурният. Също така може да се определи пасивното и активното значение на същите тези цветове или да се определят динамиката и тяхната статичност. Съществуват леки цветове, които отчасти са синьо-пастелни и тежки — такива като черните и тъмно-кафявите. Горещите цветове са по-подходящи за по младите, а спокойните, достатъчно скучни цветове за по-напреднала възраст. Съществуват и оживени цветове, които са противоположни на спокойните. Емоционалните значения, които придаваме на цветовете, ни показват, че цветът не съществува самостоятелно, а под някаква форма.

4. В какво се заключава асоциативността на цветовете?

Конвенционални цветови асоциации. Много примери могат да бъдат дадени — когато цветът е носител на пряка, обективна информация.

Цветовата характеристика предава състоянието на природата, на човека, на чувствата му. Добавяйки в интериора на помещенията червения цвят, символизиращ потока на жизнената сила, ние утвърждаваме себе си в този живот, привличаме вниманието към нас.

Жълтият — това е цветът на слънцето — в някои страни това е цветът на богатството, създаващ усещане за топлина и подхранващ надеждата.

Синият и светлосиният — цветовете на водата и небето — предизвикват усещане за прохлада и отдых. Ето защо не е добре да се използват студени места и кухненски помещения.

Оранжевият, намиращ се между червения и жълтия, притежава характеристиките и на тези два цвята. Нежелателно е използването му в спалните и кабинетите.

Зеленият създава асоциация с живота, усещане за връзка с природата. При възприемане на виолетовия (пурпурния) цвят възниква усещането за тържественост, състояние на уравновесеност, това е цвят на мъдростта и царствеността.

Белият и черният са цветовете, които стоят в редица асоциации като изключение. В културата на различните народи тези цветове са предизвиквали противоположни асоциации: на Изток — белият цвят е бил цветът на траура, а в Европа — цветът на празника, тържеството.

5. Каква е същността и понятието за илюзорността?

Цветът променя и нашето възприятие за средата. Той може да влияе на интериора, зрително да съкращава или удължава, свива или разширява помещението, създава усещане за висок или нисък таван, облекчава формата или я прави по тежка.

Изменението на наситеността може да премести цвета от една група в друга.

За разширяване на пространството на помещенията е необходимо да се използват студени фонове, а за визуалното им стесняване — топли. Сините цветове (по-тежките) могат зрительно да отдръпнат стената, ако другите стени са в друг цвят. Цветовете от жълтата група (по-леките) — точно обратното.

Обединяването чрез цвят или на еднакви цветни съчетания на повърхностите на стените на помещението създава зрительна илюзия за разширяване на пространството.

Втора тема — Колорит

1. Какво означава термина колорит и кои са двете му значения?

Първо това е наука за цветовете, значително разширяваща рамките на традиционното възприемане на цветовете, която се опира на физичните основи на цвета и психофизиологията на възприемането им, развивайки такива нови понятия като формообразуване с помощта на цвят.

Второ пространствения му израз, утилитарната функция, духовното съдържание, възбужда определени естетически преживявания. Поради тази причина с пълно право може да се говори за феномена колоритност като за цветна природна среда или като за резултат на професионално действие в изкуствено създадена от човека среда.

2. Какво е колоритност за предметно-пространствената среда?

В произведения на пластични изкуства и други съставлящи, които образуват подвижно цветно пространствено поле. Това поле може да се образува спонтанно като в природната среда (пасивна полихромия), а може да се формира и целенасочено като в изкуствено създадена среда (активна полихромия).

3. Характеристики на колоритността

- Структурна — конструкция и свързаност на цветните маси;
- Хроматическо съдържание — цветова палитра;
- Динамика — подвижност на структурата и хроматическото ѝ съдържание в пространството и времето.

4. Функции на колоритността

Утилитарната функция на колоритността на предметно пространствената среда осигурява указание, сигнализация, ориентация в пространството, създава оптимални условия за зрително възприемане, позволяващи в течение на продължителен интервал от време да се поддържа висока работоспособност на окото, да се предизвикат психологически реакции, лежащи в основата на устойчиви положителни емоции.

Естетическата художествена функция на колоритността възникват в резултат на съответствието на цветната интерпретация на обектите на дизайна по същество на социално-пространствените процеси и художествено-естетическите тенденции в обществото.

Трета тема — Структурната организация на цветната среда

1. Каква роля играе материалът като основа на организацията на цветната среда?

Изборът на декоративните довършителни материали. Целта на операцията на начално ниво е съпоставката на тези материали по между им, тяхното групиране с оглед на цветовата специфика на всяка група.

Приемайки дървото, камъка, метала, керамичните плочки или цветния цимент, боите и лаковете в качество на основни строителни довършителни

материали, архитектът по този начин дава широк спектър на цветовете, както по светлина, така и по цветови тон и позволява интериора да бъде изпълнен и в топлата и в студената гама. (изображение)

2. Основните етапи за проектиране

Първи етап. По време на този етап протича формирането на основните понятия (техните блокови зони, представящи конкретни обекти и техните елементи). На този етап се определят и анализират пространствените и времевите характеристики на дейността на хората на различни пространствени обекти.

Втори етап. Основното съдържание на втория етап е в структурирането и йерархията на дадените блокове понятия. Въпреки съвършено индивидуалните психофизиологични реакции на хората по отношение на цвета, те все пак се характеризират с известна общност.

Трети етап. Реализацията на тази процедура се разработва и апробира специална анкета, чиито въпроси са свързани с избора на цвят на основните цветови носители, изразени вербално и йерархизираните на предходния етап (например ограждащите повърхности, комуникации, работните помещения, работното облекло на персонала, средства за визуална ориентация, оборудване и т.н.

Четвърти етап. Тук дизайнерът разработва схеми за подбор на хармонични цветови съчетания. Предлага се специална процедура, състояща се в кодиране на подбрана система от цветове (основни цветове и вариациите им) въз основа на колоритна матрица.

3. В какво се състои същността на двата типа на елементите — контрастно противопоставяне и съгласуваност на нюансите?

Естетичната изразителност и допустимата, контрастна на цветовете среда са построени въз основа на два вида отношения между елементите ѝ — контрастно противопоставяне и съгласуваност на нюансите. В дадената методика се използват известни в психологията и художествената критика принципи на образуване на цялостни обекти с приложение към цветовете организация на предметно-пространствената среда.

4. Съгласуваност на нюансите

Този вид съгласуваност на цветовия израз на отделните елементи на средата може да бъде реализиран като съхранение на многоцветието на композицията и използването на разтегливостта на нюансите на близките цветове от една група. Съгласуваността на нюансите на елементите се изразява в принципите на повторението на цялото в неговите отделни части и субординацията и съразмерността на частите в цялото.

Колоритната матрица е създадена и работи само в програмата CorelDRAW.

Тук ние виждаме колоритния строеж на гамата на основата на родствено-контрастна група с допълнителен цвят. Всеки „установен цвят“ в тази матрица е представен в три вида наситеност, което създава най-богата цветова гама*8.

Четвърта тема — Методични принципи и композиционни техники

1. Принцип на повтарянето

Принцип на повторение на цялото в отделните му части. По отношение на цветовете гама даденият принцип се реализира посредством открояване на водещия цвят (композиционно и психологически най-значителния) на хармонията и повтарянето му. Хроматичната близост облекчава възприемането при промяна на зоните на внимание. Даденият принцип може да бъде характеризирани като

композиция „родствената група“ и „монохромната група“, т. е. съчетание на цветове, близки по своите физични характеристики.

2. Принцип на субординация

Даденият принцип предвижда субординация (подчинение) и пропорционалност на отношенията на всички елементи в пространствения дизайн. Този принцип може да бъде реализиран чрез йерархична диференциация на подбрана цветова гама. От една страна площта, заемана от конкретен цвят, изхождайки от функционалната необходимост, се явява определящ фактор за съгласуване на пропорционалното отношение на цветовете повърхности; от друга страна, яркостта, осветеността, наситеността на конкретния цветен тон по отношение на същите параметри на друг цвят (например на фона) се определят чрез съпоставката им. Дадения принцип може да бъде характеризирани като композиция на „родствено-контрастна група“.

3. Контрастно противопоставяне на елементите — Ефектът WOW

Решението на този принцип става чрез елементи като „неочакваност“ на цветното петно, свързано с допълнителните цветове, като контрастно противопоставяне на елементи.

4. Принцип на уравнивяването на частите

Той е основан върху контрастни цветосъчетания. Може да бъде характеризирани като композиции:

- диаметрално-контрастна двойка
- класическа триада
- родствено-контрастна група с допълнителен цвят
- ахроматична гама и чист цвят

5. Принципът на единство

Този принцип обобщава, всички предишно формулирани принципи. Той е пряко свързан със следната композиция — Признаци на единството. Например висока съгласуваност на елементите на обекта, както и със средствата на цветово-ритмичната организация и пропорционална координация.

Пета тема

„Човек — цветна среда“ — Ролята на цвета и функции

Тектоника

1. Ролята на цвета и проява на тектоничната същност на пространството

Тектоничният израз на вътрешното пространство се определя от голям брой социално-художествени и материално-технически изисквания. Естетическите качества на един интериор зависят от естеството на приетата тектонична система и се определят от сбора на социалните и художествените възприятия. Предназначението на интериора определя границите на дейността на тектоничната система и цветовата гама, която може да разкрие тази дейност. Ако е необходимо да се активира или неутрализира тектоничната изразителност на цветовете се избират диференцирано, като се отчита тяхната пространствена активност.

2. Характеристики на цветовете в тектоничната система

- **Активни:** Чистите спектрални цветове, с крайна наситеност и яркост на тона, тъмни оттенъци, получени чрез добавяне на черен цвят.
- **Неутрални:** Сложни, пречупени нюанси на съставни цветове с голяма яркост и малка наситеност.
- **Пасивни:** Светли нюанси на ахроматичния цвят.

3. Принцип на архитектурната система свързана с материално конструктивната основа

Цветовите комбинации на елементите създават архитектурна система, която е свързана със своята материална и структурна основа в съответствие със следните принципи:

- Еднозначно съответствие в строежа на системите
- Паралелни структури
- Контрастно противопоставяне на архитектурните елементи

4. Ролята на цветовете в метроритмичната система

Вътрешният ритъм разкрива композиционната структура на пространството, регулира пространствено-времените промени във формата и създава основните елементи на интериора са от съществено значение за емоционалното и естетическото въздействие на пространството върху човека. Спецификата на метроритмичната зависимост на интериора се състои в това, че всеки елемент на интериора е способен да води самостоятелна метроритмична тема. Такива компоненти на интериора, като пространствени връзки, конструктивни елементи, довършителни материали, осветление, мебели и оборудване, както и декоративни елементи, могат да бъдат елементи на метрично-ритмични серии.

Използването на цветовете в метроритмичната организация на пространствата е много разнообразно и специфично. Цветът има способността:

- да превърне метричните серии в ритмични;
- да ускори възприемането и да засили ефекта на метрична или ритмична поредица;

- да „разчупи“ метрична или ритмична линия, която е очертана от елементите на интериора;

- да свързва елементи от различни редове с една полифонична тема.

5. Ролята на цвета при разкриване на мащабните връзки на интериора

Промяната на цвета на основните ограждащи повърхности може да промени мащаба на интериора и архитектурната структура като цяло. Анализът на интериорите показва, че цветът е способен да осигури различни мащабни отношения:

- Първо мащабно отношение. Анализите на интериори показват, че цветът може да осигури първата мащабна връзка — да разкрие пропорционалността на интериора спрямо класа на сградите.

- Втората мащабно отношение е изборът на по-голяма или по-малка степен на цветна активност за отделните звена във вътрешната пространствена структура и привеждането им в съотношение с интериора и индивида.

- Третото мащабно отношение е намирането на цветовата активност на вътрешните мащабни ориентири, което прави всяка отделна интериорна зона, пропорционална на лицето.

Често увеличаването на мащабната структура на интериора с помощта на цвят може да се определи посредством условията за наблюдение, необходимостта да се осигурят оптимални условия на различаване в зоната за близко виждане и при възприемането от по-отдалечени точки.

6. Подход към проблема на цветовата организация

Въз основа на предложената методология и идентифицираните принципи е разработен концептуален подход към проблема за цветовата организация на

предметно-пространствената среда на сложен обект (промишлен, жилищен или административен). Този подход включва три основни аспекта:

1. **Първият е функционално съответствие** — Функционалното съответствие се разбира като необходимост да се вземат предвид всички определящи и влияещи фактори за цвета, което в крайна сметка прави възможно адаптирането на предметно-пространствената среда към специфичните дейности, характерни за даден обект.

2. **Втори аспект** — второ е отразяването. То се основава на процеса на опознаване на заобикалящата среда, проявяващ се в прякото възприемане на видимото от субекта.

3. **Трети аспект** — колоритна цялостност на обекта. Формирането на цялостната цветова композиция предполага организация на съвкупността на цветните петна, базирайки се на три основни изисквания:

- Комбинаторика на цветните съчетания
- Динамика на цветовете съчетания
- Хармонични цветни съчетания

За оперативно решение за подбора на цветовете хармонии, може да се построят следните хармонии на основата на:

- 1) Комбинации на един основен цвят и цвят получен чрез смесването му с ахроматични цветове;
- 2) Съчетания на два близки основни цвята, получени чрез смесване с ахроматични цветове;
- 3) Съчетания на комбинации от два допълнителни основни цвята и цветовете, получени чрез смесването им с ахроматични цветове;

4) Съчетания на смесени с ахроматични цветове на два близки основни цвята и допълнителен към един от тях цвят, използван в „чист“ вид.

Глава III — Техники и проектиране на цветната среда

Първа тема — Композиционни организации и технически схеми на цветната среда

1. Материалът като основа на организация

Класификацията на довършителните материали по цвят на повърхността и декоративни признаци.

Цел на темата — Да се научи колекцията от довършителни материали по цвят на повърхността и декоративни признаци.

Основна задача — Материалът като основа на организацията на цветната среда. Класификация на довършителните материали по цвят на повърхността и декоративни признаци.

Задача: Да се създаде таблица за колекцията на довършителни материали по цвят на повърхността и декоративни признаци.

Условия на изпълнение на задачата:

1. Използвайки колекцията от снимки на природни и довършителни материали (дърво, камък, прежда, паркет и т.н., попълнете дадената таблица по следната схема:

2. Всяка правоъгълна клетка от таблицата попълнете с материал, който приблизително би съответствал по яркост (хоризонтална скала на ахроматичната гама) и по цветови тонови нюанси (вертикална скала на спектъра);

3. След като визуално огледате изображенията в таблицата, определете групите на „студените“ и „топлите“ материали.

2. Принцип на структурната организация на цветната среда

Структурата на цветната среда, създадена въз основа на контрастно противопоставяне на елементите.

- Принцип на изненада на цветното петно.
- Принцип на присъединяване на допълнителни цветове.
- Принцип на динамичност на цветовете.

Структурата на цветната среда е изградена въз основа на съгласуваност на нюансите на елементите.

- Принцип на монохромна композиция.
- Принцип на използване на естествени цветове на довършителни материали на фона на ахроматични тонове.
- Принцип на цветовете от родствена група за смекчаване или неутрализиране на контрастното противопоставяне на елементите.
- Принцип на ефекта на разпознаване.

Цел на темата: Изучаване на основните принципи на структурната организация на цветната среда, построени въз основа на контрастно противопоставяне и на съгласуване на нюансите на елементите.

Втора тема — Принцип на проектиране на цветната среда в пространствения дизайн (ръчна графика)

1. Принципи на структурната организация на цветната среда

Структура на цветовата среда, изградена върху контрастиращи опозиционни елементи. Принцип на изненадващи цветни петна. Принципът на свързване цветовете-спътници. Принципът на динамичните цветове.

Структурата на цветната среда е изградена въз основа на съгласуваност на нюансите на елементите. Принцип на монохромна композиция. Принцип на използване на естествени цветове на довършителни материали на фона на ахроматични тонове. Принцип на цветовете от родствена група за смекчаване или неутрализиране на контрастното противопоставяне на елементите. Принцип на ефекта на разпознаване.

Цел на темата: Изучаване на основните принципи на структурната организация на цветната среда, построени въз основа на контрастно противопоставяне и на съгласуване на нюансите на елементите.

● **Първи принцип: Контрастно противопоставяне на елементите на средата на основата на цветна хармония „ахроматична гама + чист цвят“.**

Задача: Да се създаде по дадената схема-матрица структурна организация на цветната среда въз основа на контрастно противопоставяне на елементите на средата, използвайки цветна хармония „ахроматична гама+ чист цвят“.

Условия за изпълнение на задачата:

1. Да се подбере съответстващо изображение на фрагмент на интериор в зададената гама и да се разлепи.

2. Да се извърши анализ на цветната среда на изображението и да се запише съобразно следния план:

- Функционално предназначение на интериора;
- Стил;
- Източник на светлина;
- Вид цветна хармония;
- Максимално количество преходи по яркост;

- Граничен контраст;
- Степен на разлика на цветните участъци;
- Съотношение на цветните повърхности;
- Психологическа характеристика на основните цветове.

3. Да се скицира фрагмент от интериора, използвайки принципа на обобщението на цветните нюанси, и да се залепи.

4. Да се покажат основните цветове в скицата на цветния кръг и на ахроматичната скала с помощта на стрелки.

5. Да се разработят варианти на условни схеми на цветовете отношения, използвайки различен диапазон на яркост на ахроматичната гама и чистия цвят в три вида наситеност.

6. Да се скицира фрагмент от интериора в тази цветова хармония, но използвайки друга цветова гама.

- **Втори принцип: Контрастно противопоставяне на елементите на средата на основата на цветна хармония „диаметрално-контрастна двойка“.**

Задача: Да се създаде по дадената схема-матрица структурна организация на цветната среда въз основа на контрастно противопоставяне на елементите на средата, използвайки цветна хармония „диаметрално-контрастна двойка“.

- **Трети принцип: Контрастно противопоставяне на елементите на средата на основата на цветна хармония „класическа триада“.**

- **Четвърти принцип: *Контрастно противопоставяне на елементите на средата на основата на цветна хармония на родствено-контрастна група.***

- **Пети принцип:** *Структурна организация на цветната среда. Съгласуване на нюансите на елементите на средата на основата на цветна хармония „монохромна гама“.*

- **Шести принцип:** *Съгласуване на нюансите на елементите на средата на основата на цветна хармония „родствена група“.*

III. Приносни моменти в дисертационния труд

Дисертацията има няколко съществени приноса в областта на интериорния дизайн. На първо място, направен е обширен преглед на местната и международната литература относно развитието и взаимодействието на композицията и цветовата среда в класическия и съвременния интериорен дизайн. Този преглед осигурява цялостно разбиране на темата и поставя основите за по-нататъшни изследвания.

Освен това в дисертацията се установява теоретична връзка между интериорния дизайн, водещите му философии и цветовете композиции в пространствата. Като изследва базовите принципи и теории, които са в основата на композицията и организацията на цветовете в интериорния дизайн, дисертацията хвърля светлина върху значението на цвета за създаването на въздействаща и хармонична среда.

Друг съществен принос е включването на диалога за устойчивостта. Дисертацията разглежда прехода от традиционни към модерни медии в комуникациите на интериорния дизайн и подчертава нарастващото му значение за дизайнерите, както и за културните и образователните институции и конференциите на Международната Асоциация на Цветовете. Като разглежда предизвикателствата и възможностите, които предоставя модерния интериорен дизайн, дисертацията развива разговора за устойчивостта в тази област.

Освен това дисертацията включва изчерпателен речник на основните термини. Този речник служи като ценен ресурс за тези, които участват в дискусиите по темата на местно ниво, насърчавайки по-задълбоченото разбиране на възникващите предизвикателства в интериорния дизайн и улеснява ефективната комуникация между специалистите.

Освен това дисертацията предлага стратегия за документиране на развитието и представянето на произведения на интериорния дизайн от ключови събития като Международния фестивал на дизайна в София. Тази стратегия не само осигурява платформа за дизайнерите да покажат работата си, но и допринася за запазването и признаването на значими постижения в областта на интериорния дизайн.

Накрая дисертацията формулира изводи, които потвърждават формулираните в текста хипотези и предлагат метод за интегриране и развитие на интериорния дизайн. Акцентът е поставен върху индивидуализираната категоризация и намеренията на дизайнера, като е подчертано въздействието върху сетивата и емоциите. Тези заключения предлагат ценни идеи и препоръки за бъдещето на интериорния дизайн.

Постигането на тези приноси не би било възможно без подкрепата и съдействието на научния ръководител на докторанта, колегите, експертите в областта на изкуствознанието, дизайн и архитектура, както и на дизайнерите, представители на културните институции и екипа на НБУ. Техните ценни мнения и принос значително подпомогнаха изследването и практическата реализация на теоретичните постановки, представени в дисертацията.

Като цяло дисертацията допринася значително за разбирането и развитието на интериорния дизайн, като разглежда еволюцията и взаимодействието на

композицията и цвета, разглежда проблемите на устойчивото развитие, предоставя изчерпателен речник, предлага стратегия за представяне на дизайнерски произведения и формулира заключения, които ще бъдат полезни на бъдещите поколения дизайнери.

IV. Участия в изложби и събития

Авторът на дисертационния труд е изтъкнат участник в международната сфера на интериорния дизайн, получил забележително признание чрез участието си в известен панаир, провеждан в Пловдив. Опитът му в сферата е придобит чрез участие в признати изложби в изтъкнати европейски градове — Прага и Букурещ, което показва широко влияние и ангажираност в областта. Освен тези изложби, той има значителен принос към академичния дискурс по въпросите на интериорния дизайн, като водач на семинари на авторитетния международен панаир *Maison et Objet* във Франция. В търсенето на нови хоризонти в творчески и академичен план, авторът участва в иновативни семинари в Лозенец, подпомагани от програмата на НБУ, посветена на опазването на кораловите рифове, като по този начин демонстрира интердисциплинарен подход в работата си.

V. Използвани източници

1. Benham s top wikipedia 2012
2. OPTICS TREATISE OF THE REFLECTION SIR ISSAC NEWTON EBOOK 33504 LONDON 1730
3. INTERNATIONAL OF COLORS BY JOSEF 1963
4. FENG SHUI THE BOOK OF COLOURS BY SARAH ROSSBACH 1994
5. THE BRILLIANT HISTORY OF COLORS IN ART BY VICTORIA FINLAY
6. CONCERNING THE SPIRITUAL IN ART BY WASSIL KANDISKI
7. Райчев Р 2005 цветовете в изкуство София линк
8. Шерикова Марина Петрова, Композиция 2013, BELARUS BOOK.
9. Gage J 2010 couleur dans l art Thames & Hudson
10. Khaled Sabah 1997 Egypt Colours and building
11. GAPTIL AL MINSK 2001.

12. COLOUR A WORKSHOP FOR ARTIST AND DESIGNERS BY
13. DAVID HARMUNG
14. İbn Sina Al-Sheyh İbn Ali Hossein bin Abdullah. (1392). Resale-ye eshgh.
(Translator: Ziya-ad-din Dary).
<http://ketabnak.com/comment.php?dlid=45254>.(06.10.2014)
15. Karahan, C. (2001). Kandinski ve sanatta manevilik. Güzel sanatlar enstitüsü dergisi, 7, 71
16. Sivik L, Hård A. Some reflections on studying colour combinations. the International Color Association.17.Устин, В.Б. Композиция в дизайне 2007.RU.
17. The colour scheme bible by Anna Stramer 2005
18. The Anatomy of color by Patrik Baty